

Hoe criminele Nederlanders huizen aan de Spaanse costa's opkopen

Richard Hogenkamp

In het kort

- Nederlandse criminelen gebruiken onroerend goed in Spanje voor witwassen.
 - Meld Misdaad Anoniem start in Spanje vanwege toenemende Nederlandse criminele activiteit aldaar.
 - Zelfs de Spaanse overheid heeft per ongeluk weleens zaken gedaan met de Nederlandse drugsmaffia.
-

Er zijn veel Nederlandse witwassers actief in Spanje en ze behoren binnen de onderwereld tot de allerbesten. Criminelen die dachten in Spanje voor altijd de Nederlandse politie en justitie te slim af te zijn, kregen deze week een tegenvaller te verwerken: Meld Misdaad Anoniem komt naar Spanje.

Puerto Banus, de haven bij het Spaanse Marbella. Die stad is een geliefde plek voor Nederlandse criminelen die geld willen witwassen met vastgoed. Foto: Deejpilot/iStockphoto

Meld Misdaad Anoniem gaat internationaal. Het lijkt misschien verrassend dat de Nederlandse politie en justitie voor Spanje hebben gekozen als eerste land om de buitenlandse activiteit van de kliklijn uit te rollen. België, waar ruim 150.000 Nederlanders wonen, of Duitsland met ook zo'n 150.000 Nederlandse inwoners, hadden wellicht meer voor de hand gelegen. Maar de keuze voor Spanje valt goed te verklaren. Sterker nog: bij de opsporingsdiensten hoefden ze er niet eens over na te denken.

Op papier wonen er bijna 50.000 Nederlanders in Spanje, maar dat cijfer geeft een vertekend beeld. Zo is er over Nederlandse overwinteraars heel weinig bekend. Omdat ze meestal minder dan de helft van het jaar in Spanje zijn, staan ze niet geregistreerd, terwijl een groot deel van hun leven zich er wel afspeelt. De groep is groot, mogelijk gaat het om wel 450.000 Nederlanders.

Nog onduidelijker is de omvang van het aantal Nederlanders met een tweede huis. Op een koopakte staan doorgaans één of twee namen, maar het is onbekend wie er verder gebruikmaken van deze huizen in Nederlands bezit. De schattingen over het aantal Nederlandse tweedehuisbezitters in Spanje lopen uiteen van 150.000 tot 300.000.

Alleen al het feit dat zo'n groot deel van de Nederlanders buiten beeld blijft, maakt opsporingsdiensten nieuwsgierig. En de afdeling op de Nederlandse ambassade in Madrid die zich bezighoudt met uitleveringsprocedures en verzoeken om informatie van de lokale politie, is groter dan op enige andere Nederlandse ambassade in de wereld.

Een demonstratie in de Noord-Spaanse stad Zaragoza tegen speculatie met woningen. Foto: Nano Calvo/Getty Images

Notaris gaat even de kamer uit

Dat Nederlandse criminelen Spanje al vroeg ontdekten als plek waar ze hun in Nederland verdiende criminele geld kunnen uitgeven, weet ook Jeroen Oskam, een Nederlandse ondernemer die in Barcelona woont. 'Het is nu allemaal wel wat strakker geregeld dan vroeger, maar Spaans onroerend goed was heel lang de ideale eindbestemming van crimineel geld. Als je een woning kocht, dan ging de notaris op een bepaald moment even de kamer uit. Dan konden de verkoper en het zwarte geld afrekenen.'

Oskam is oprichter en directeur van EuroEconomics, dat buitenlandse bedrijven, vermogende particulieren en bekende topsporters begeleidt bij financiële zaken in Spanje. Volgend jaar is hij 30 jaar actief. Hij herinnert zich hoe de eerste criminelen zich al snel meldden nadat hij zijn zaak oprichtte.

'In het begin vond ik het moeilijk. In die tijd kwam informatie nog via de fax. Er was geen digitale toegang tot documenten. En haal dan als ondernemer maar naar boven of degene die voor je staat crimineel geld in zijn handen heeft, het via een erfenis heeft gekregen of het met hard werken op een eerlijke wijze heeft verdiend.'

Inmiddels heeft Oskam meer dan honderd werknemers, die in cursussen leren op welke signalen ze moeten letten om achter de herkomst te komen van iemands vermogen. Oskam zegt dat zijn werknemers het vaak al ontdekt hebben voor de eerste echte afspraak plaatsvindt. 'We zien het aan woordgebruik in een e-mail. Het zit in details, maar na zoveel

tijd ontwikkelde ik er een neus voor. Als we signalen zien, gaan we niet verder. Ik wil ze hier niet binnen hebben. We sturen ze dan een aanvullende vragenlijst. Vaak krijgen we daar geen antwoord meer op.'

Maar ook de witwasser die bij hem geen voet tussen de deur krijgt, komt echt wel van zijn geld af, zegt Oskam. Kleinere advieskantoorjes met één of twee niet zo goed getrainde medewerkers pakken opdrachten van criminelen wel aan, omdat ze er goed mee verdienen en denken dat de controles door de overheid zich toch vooral op de grote advieskantoren richten.

Vakantiegangers in plaats van gezinnen

Dat het criminelen lukt om hun geld weer te laten rollen, blijkt vlakbij het kantoor van Oskam, in de wijk Eixample in Barcelona. Het is een op het eerste gezicht drukke, maar nog niet totaal overbevolkte populaire buurt. Alle bekende merken hebben er een winkel. Over de brede boulevards, die ze hier ramblas noemen, flaneren toeristen langs drukbevolkte terrassen. Daar betalen bezoekers voor hun drankjes wat meer dan op een gemiddeld terras in Spanje, maar daar staat tegenover dat het er nog niet zo extreem druk is als in de Gotische wijk die aan de zuidkant aan Eixample grenst en ook niet zo overvol als rond de Sagrada Familia die aan de noordelijke kant van Eixample staat.

Wie wat dieper kijkt, valt iets typerends op aan deze gemiddelde wijk in een wereldstad: de bevolking van Eixample is relatief oud. Vrouwen die er zijn geboren, hebben een levensverwachting van 88 jaar, waardoor het een vergrijsde plek is. Veel appartementen worden bewoond door oude alleenstaanden, maar op straat vertonen ze zich bijna niet. In onderzoeken zeggen ze zich er niet veilig te voelen.

Gezinnen zie je ook al nauwelijks in Eixample. In heel veel van de appartementen waar vroeger gezinnen met kinderen woonden, zitten nu vakantiegangers. Veertigers die graag in de wijk zouden willen wonen, zeggen dat ze niet op kunnen bieden tegen investeerders uit het buitenland. 'Je komt er als particuliere koper heel moeilijk tussen, op welke manier je het ook probeert', zegt Jaume Artigues, voorzitter van de wijkvereniging van Eixample. 'Dat komt door investeringsfondsen die zich als keurige buitenlandse bedrijven voordoen, maar vol crimineel geld zitten. Die fondsen werken niet via de geëigende kanalen. Als ze een pand eenmaal in bezit hebben, volgen ze ook niet de geldende regels en wetten.'

Het bekende gebouw Casa Orsola in Barcelona werd in januari dit jaar het middelpunt van protest. Inwoners van de Catalaanse stad verzetten zich tegen de aankoop van het pand door private equity. Foto: David Zorrakino/Europa Press

Artigues besloot er een doortimmerd onderzoek naar te laten doen, ‘want als je bij instanties als de gemeente aankomt met indrukken en gevoelens, bereik je niets. We hadden data nodig om aan te tonen dat wat we waarnemen met onze ogen en oren, ook echt zo is.’

Alle gegevens die te vinden zijn, werden bij elkaar gebracht. Conclusie: van de ongeveer 1500 onroerendgoeddeals die per jaar in Eixample worden gesloten, gaat het in bijna 250 gevallen om objecten die worden gebruikt om geld wit te wassen. Artigues: ‘Het patroon is bij die 250 objecten steeds hetzelfde: een pand wordt 30% boven de marktprijs gekocht, en kort daarna worden de huurders eruit gezet – vaak niet volgens de regels van de wet, maar door intimidatie. Zodra het leeg is, gaat het eigendom naar een ander investeringsfonds, dat flink meer betaalt dan het eerste fonds. Dat fonds laat het pand ombouwen zodat het aan alle wensen voldoet van vakantiegangers. Als dat klaar is, vindt weer een wisseling plaats van eigendom. Daar komt dan het derde investeringsfonds om de hoek, dat weer veel meer betaalt. Daarna zie je het pand verschijnen op verhuursites.’

Artigues voorspelt dat voor veel panden binnenkort vast ook nog een vierde eigenaar opduikt. ‘Er is voor deze wijk een plan om auto’s terug te dringen. Criminelen die vermogen willen witwassen, weten dat maar al te goed. We zagen al in een straat die als eerste autoluw werd, dat direct nadat er bordjes waren opgehangen die doorgaand verkeer verbieden, het pand weer op een notariskantoor van eigenaar verwisselde. Daarbij

verdubbelde het toen in prijs, want een autoluwe straat verhoogt de waarde van het onroerend goed dat erlangs staat.'

Met data en demonstraties probeert de vereniging waar Artigues voorzitter van is, het tij te keren. Recent behaalden de bewoners van Eixample een groot succes toen zelfs het bekende Casa Orsola in handen kwam van een investeringsfonds. Dat investeerders het gedurfd hadden om nu zelfs de bij veel buurtbewoners geliefde pistachegroene blikvanger op een van de drukste punten van de wijk te kopen, zette zoveel kwaad bloed dat demonstranten de straten vulden en de druk op de gemeente zo groot werd dat die wel actie moest ondernemen. Casa Orsola is eind mei door de gemeente Barcelona gekocht voor €9,2 mln, zo'n 30% minder dan de geschatte marktwaarde.

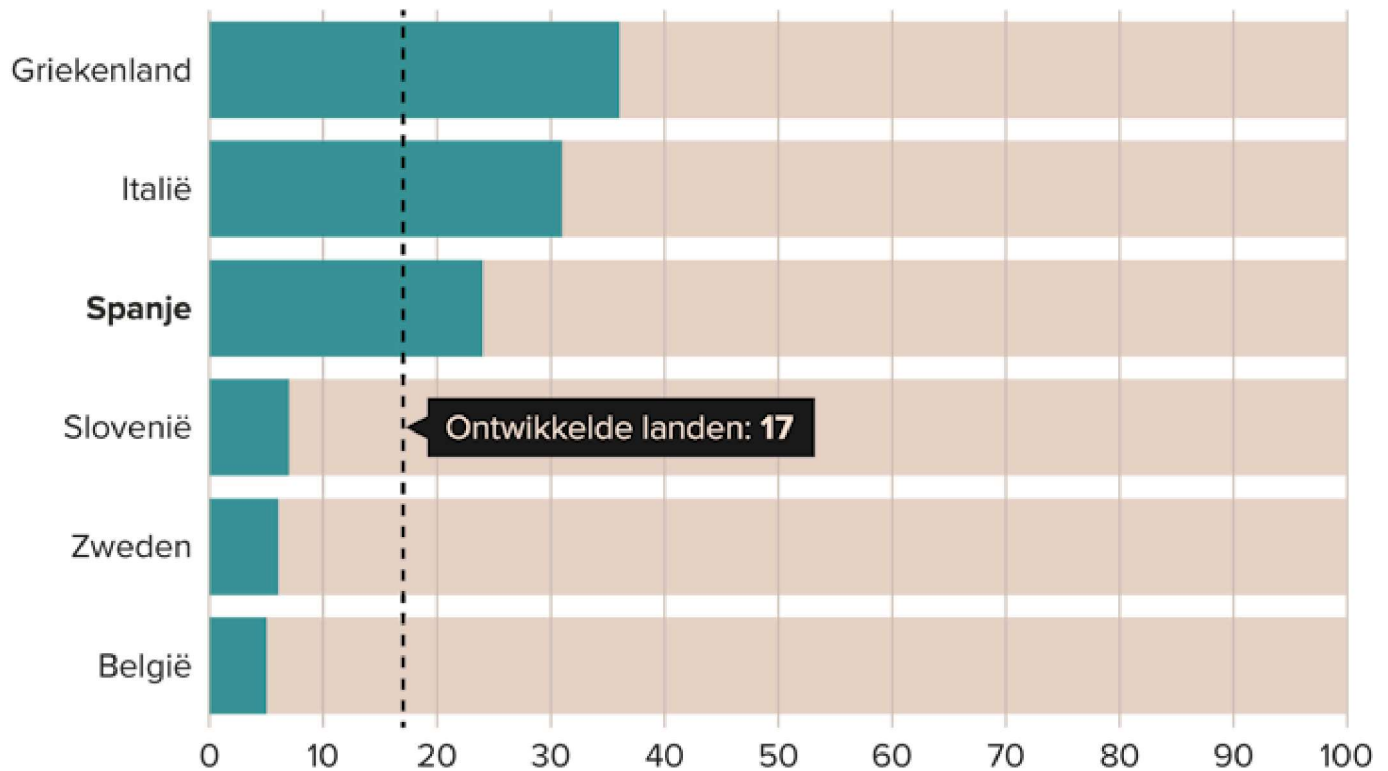
Krappe markt

Eixample heeft alle kenmerken waar criminelen dol op zijn op het moment dat ze hun met misdaad verdiende geld willen laten rollen. Dat doen ze het liefst op een plek waar de woningmarkt krap is. Voor Barcelona geldt dat sterk. Binnen zo'n krappe markt kiezen ze voor de wijk die het snelst in populariteit groeit en die geen bouwgrond heeft. Eixample heeft 2% open ruimte, de rest is al bebouwd. Het kenmerkenlijstje vervolgt met 'bureaucratische processen die veranderingen lang laten duren', migratiedruk en veel toeristen.

Er zijn verschillende redenen dat witwascriminelen van toeristen houden. Een appartement voor vakantieverhuur levert veel meer huur op. En toeristen geven per avond aanzienlijk meer uit dan lokale bewoners in restaurants, bars en clubs, waarvan witwasorganisaties er ook veel hebben. Toeristen zorgen er ook voor dat de sociale cohesie in de wijk terugloopt, wat het organiseren van tegenstand bemoeilijkt.

Bijna kwart Spaans geld niet belast

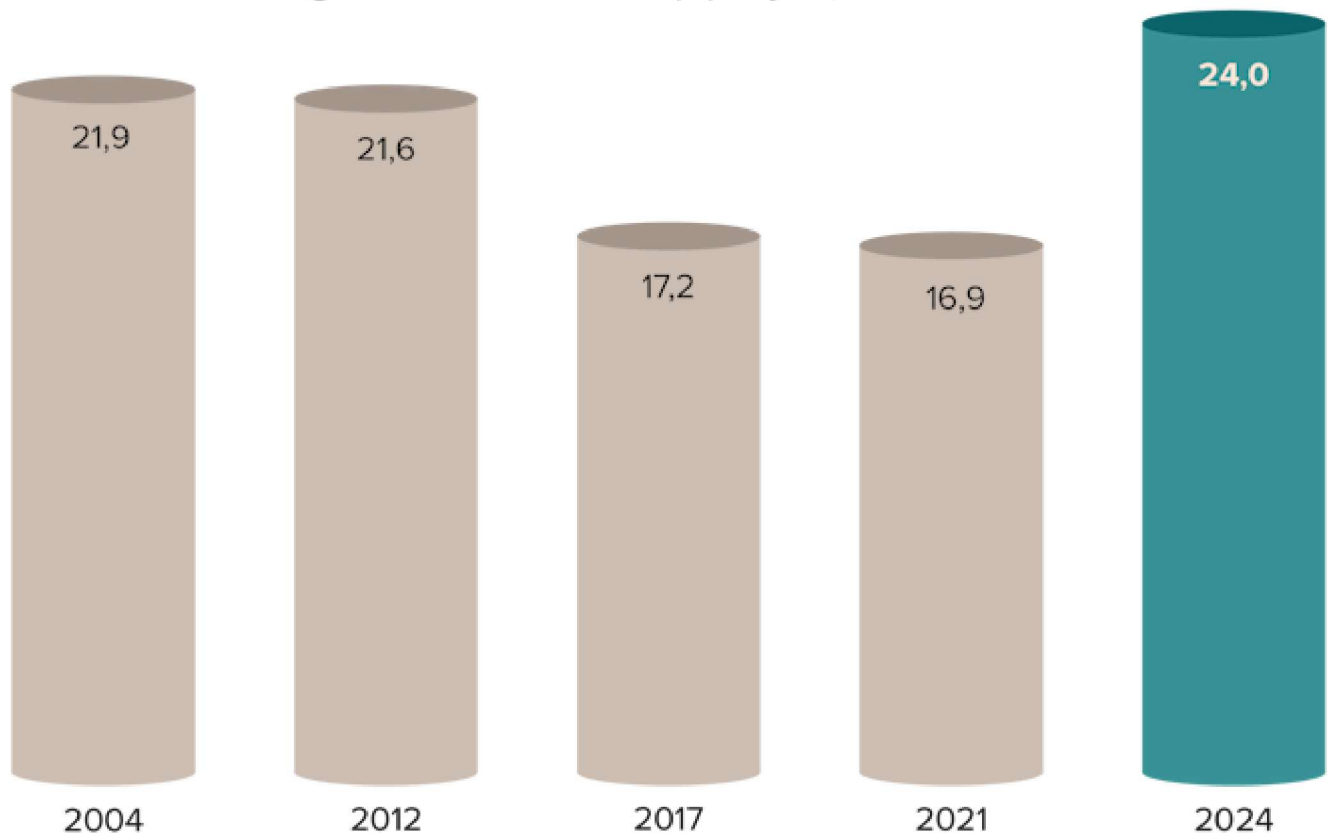
Aandeel van zwart geld van het totale bbp van enkele landen, in %

© FD | RWI | Bron: Centre for Economic Policy Research

In drie jaar flink gestegen

Aandeel van zwart geld van het totale bbp per jaar, in %

© FD | RWI | Bron: Centre for Economic Policy Research

In Eixample zijn veel Nederlandse witwassers actief. Vorige week nog werd een Nederlander in de wijk opgepakt die net een witwasoperatie van €50 mln had afgerond. In april werden een Nederlandse vader en zoon opgepakt die professioneel witwasten in de wijk. De begin 2024 aangehouden en inmiddels weer ontsnapte Nederlander Karim B. bezat een hele lijst aan bars en restaurants in Eixample. Hij breidde zijn bezittingen uit in de wijk in Barcelona toen naar de smaak van criminelen de ogen van opsporingsdiensten wat al te veel gericht raakten op het zuiden van Spanje en vooral de regio Marbella.

Het is volkomen logisch dat de Nederlanders bij de eersten hoorden die hun blik verlegden, weet de Spaanse misdaadjournalist Andros Lazano. 'In het zuiden van Spanje zijn meer dan honderd nationaliteiten vertegenwoordigd in de onderwereld. De Nederlandse drugmaffia is binnen het Zuid-Spaanse criminele circuit trendsettend.

'Dat zijn ze vanaf het begin geweest', vertelt Lazano. 'De eerste maffia-achtige liquidatie in Spanje was in 2014 bij Málaga, op Samir B, tegenstander van Ridouan Taghi. Nederlanders brachten het fenomeen van criminele liquidaties hierheen. Zelfs de setting waarin Samir B werd doodgeschoten was een eye-opener voor Spaanse criminelen. B. zat in een vergadering met andere leidinggevendenden uit het drugsmilieu. Dat je een misdaadbende kunt leiden als een gestructureerd bedrijf, hebben Spanjaarden en ook criminelen van andere nationaliteiten zich toen pas goed gerealiseerd.'

Elke misdaadorganisatie zijn eigen specialisme

In Spanje functioneert de onderwereld wezenlijk anders dan bijvoorbeeld in Italië waar maffiafamilies elkaar bestrijden. Zuid-Spanje wordt in een recent rapport van de Spaanse coördinator tegen terrorisme en georganiseerde misdaad omschreven als 'een goed werkend laboratorium waarin misdaadorganisaties van over de hele wereld het beste proberen te halen uit onderlinge samenwerking'. In dit 'Nederlandse' model shoppen drugscriminelen voor bepaalde zaken bij de collega-maffia's van een andere nationaliteit. Het grote voordeel ervan is dat elke misdaadorganisatie een specialisme kan kiezen en daar zo goed in kan worden dat opsporingsdiensten het nakijken hebben.

De Nederlanders hebben witwassen als specialisme. Ook dat verbaast niet, zegt Andros Lazano. 'Net als in het bedrijfsleven hebben afdelingen binnen de maffiawereld een hogere of lagere status. Witwassen staat helemaal bovenaan, want daarvoor heb je mensen nodig die de meest vernuftige manieren ontwerpen om geld ongemerkt weer legaal te krijgen. De knappe koppen zitten bij de Nederlandse bendes; Spanje is voor hen een perfect werkgebied. Van oudsher is hier een cultuur waarin zwart geld geaccepteerd is. Witwassers functioneren het liefst op een plek waar ze lijken op de rest, op de mensen in de bovenwereld.'

Van in Spanje wonende Nederlanders in de bovenwereld willen politie en justitie graag veel meer informatie. Jeroen Oskam geeft ze een goede kans op flink wat tips, want de Nederlandse gemeenschap in Spanje heeft genoeg van de Nederlandse drugscriminelen.

Vroeger kreeg een Nederlander bij zijn introductie meteen een compliment over Johan Cruijff, nu gaat het vaak over de Nederlandse criminelen die de Spaanse samenleving ondermijnen. Oskam: 'Het gedrag van de criminelen straalt af op alle Nederlanders hier en dat is niet leuk. Daarom denk ik dat mensen die iets weten over criminele Nederlanders, best gemotiveerd zijn om de meldlijn te bellen.'